

MARİFETULLAH

1) EN İLERİ MARİFET

İnsanın yaratılış gayesinin ibadet olduğunu beyan eden İlahi fermandaki bu **ibadet** kelimesini, çoğu âlimlerimiz “**marifet**” olarak tefsir etmişler; **insanın yaratılış gayesi Allah’ı tanımak** ve bu vadide daima ilerlemektir, demişler. Bu mana gerçekten de ruhumuzu tam tatmin ediyor.

Bilindiği gibi cennette, namaz, oruç, hac, zekât gibi ibadetler yok. Ama, marifette terakki, orada, çok daha ileri seviyesiyle, yine hükmünü icra edecek. Burada, içtiği bir bardak suda **Rezzak** ismini okuyan bir mü’min, orada cennet ırmaklarından içecek, Rabbinin rezzakiyetini çok daha güzel anlayacak, daha geniş dairelerde tefekkür edecek.

Burada semayı seyreden gözler, orada Arşı seyredecekler.

Diriliş hadisesiyle insanlar yeniden yaratılırken, **cennetin bütün lezzetlerinden** faydalanabilecek ve **cehennemin o hayallere sığmaz acılarını** çekebilecek bir mahiyete kavuşacaklar.

İşte, mümin, bu yeni yaratılışıyla, cennette dünyadakinden çok daha fazla lezzet alacak; tefekkürü, hayreti, şükrü ve marifeti de o nisbette artacaktır.

Bu dünyadaki nimetler, cennettekilerin yanında gölge gibi. O halde, oradaki marifet de bu dünyadakinden o derece ileri olmalı.

2) MARİFETTE FARKLILIKLAR

Her mümin Cenab-ı Hakk’ın mekândan münezzeh ve her mekânda hazır olduğuna inanır. Bütün mekânları ve onlarda meydana gelen bütün hadiseleri birlikte yaratan Allah’ın, her mekânda hazır olduğuna akıl da şehadet eder. Ama bu iman ve bu şehadetin kalplerde, duygularda, hislerde icra ettiği tesir noktasında, müminler arasında çok farklılıklar vardır.

Bu hakikatı sadece sorulduğunda hatırlayan bir mümin ile bu imanını ruhunda hâkim kılan ve **ilahi murakabe altında bulunduğu idraki içinde** sözlerini, fiillerini ve hâllerini daima kontrol eden bir diğer müminin bu noktadaki marifetleri birbirinden çok farklıdır.

İslam’da tevhid esastır. Her mümin Allah’ın bir olduğunu bilir. Onun eşi, benzeri, yardımcısı olmadığına iman eder. Bu, gerçek bir marifettir. Ama bu marifette de nice dereceler var. “**Vahdehu**”nun şu tefsirine bu nazarla bakalım:

“Allah birdir. Başka şeylere müracaat edip yorulma. Onlara tezellül edip minnet çekme. Onlara temellük edip boyun eğme. Onların arkasına düşüp zahmet çekme. Onlardan korkup titreme...”
[\(Mektubat, Yirminci Mektup, Birinci Makam\)](#)

İşte bu ulvi makama ermede müminler arasında nice dereceler var.

İnsan, Allah'ın azamet ve kibriyasını düşündükçe, nefsinin zillet ve hakaretini daha iyi anlar; ona büyüklenme fırsatı vermez. Onun rahmet eserlerini tefekkür ettikçe kalbi şükür ve minnetle dolar.

Her biri sonsuz kemalde bulunan bütün ilahi sıfatlar ve isimleri de bunlara kıyas ettiğimizde, Allah'ın marifetinde terakki etmenin sonu olmadığını daha iyi anlar ve bu vadiye insanlar arasında bir bakıma sonsuz farklılık bulunduğunu daha iyi idrak ederiz.

Gözü bilmek başka tanımak başkadır. Hepimiz gözün ne olduğunu biliriz, ama onu bütün özellikleriyle ancak göz sahasında ihtisas yapmış bilim adamları tanırlar.